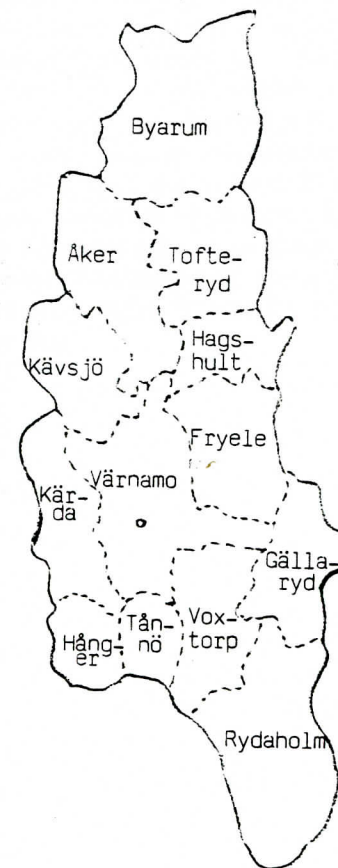

Publikationsnummer och häftestitel

	län	Pris kr
144. Posthistoria från Vättele härad i Västergötland	P	30
145. Posthistoria från Kinnefjärdings härad	R	20
146. Landsbygdspost i Stranda härad	H	25
147. Posthistoria från Saleby pastorat och Jungs socken	R	20
148. Posthistoria från Vårgårda kommun	P	20
149. Posthistoria från Malma socken i Västergötland	R	20
150. Posthistoria från Viste härad	R	25
151. Posthistoria från Ale härad	P	30
152. Posthistoria från Skurups kommun	M	25
153. Posten vid järnvägen Malmö - Ystad	M	20
154. Posten vid järnvägen Börringe - Östratorp	M	20
155. Om post i Norra Härene socken	R	20
156. Posten vid järnvägen Borås-Ulricehamn	P	20
157. Posten vid järnvägen Malmö - Simrishamn	M L	30
158. Kortlivade poststationer i sydöstra Skåne	L	24
159. Posten vid järnvägen Kristianstad - Älmhult	L	25
160. Kortlivad post på Gotland	I	30
161. Några poststationer i Norra Tjust	H	20
162. Posthistoria från Klippans kommun	L	20
163. Posthistoria från Kärda	F	15
164. Landsbygdspost vid Mariestad - Kinnekulle järnväg	R	15
165. Posten vid järnvägen Hästveda - Karpalund	L	20
166. Landsbygdspost i Södra Tjust	H	40
167. Posthistoria från Habo och Mullsjö kommuner	R	20
168. Posthistoria från Tidaholms kommun	R	20
169. Posthistoria från södra Mark	P	20
170. Posthistoria från nordvästra Mark	P	20
171. Posthistoria från nordöstra Mark	P	20
172. Poststationer vid järnvägen Älmhult - Sölvesborg	G L K	30
173. Posthistoria från Arnäs' socken	Y	10
174. Landsbygdspost vid järnvägen Trollhättan - Nossebro	P R	20
175. Posthistoria från Valbo härad i Dalsland	P	30
176. Posthistoria från Tierps kommun	C	30
177. Posthistoria från Vette härad i Bohuslän	O	20
178. Posthistoria från Sevede härad i Kalmar län	H	30
179. Kortlivad sörmländsk post	B D	30
180. Kortlivad sörmländsk post, del 2	B D	20
181. Om posten vid järnvägen Kilafors - Söderhamn	X	20
182. Kortlivade småländska postnamn	F G H	40
183. Kortlivade postnamn i Värmland	S	20
184. Posthistoria från Harjagers härad	M	25

Erik Lindgren

**Om posten i
Byarums, Åkers och Kävsjö socknar**

Sedan förlagan tillverkades, har ytterligare ett antal häften tillkommit i den posthistoriska serien. Skriv gärna och rekvirera tillägg avseende de skrifter som kommit efter ovanstående förteckning.

ERIK LINDGREN
Blåbärsvägen 4
352 44 VÄXJÖ

Posthistorisk skriftserie nr 194

Förord

I posthistorisk skriftserie nr 73 har jag berättat om posten i Tofteryds socken och i nr 103 har Rydaholm behandlats. Under 1990 skrev jag ett manuskript till en bok om posten i Östbo härad men intresset för en sådan bok visade sig så ringa att bara ett fåtal exemplar skulle ha kunnat säljas. Sedan dess har jag fått brev med begäran om information för vissa delar av häradet. Jag försöker tillgodose därmed sammanhängande önskemål genom häften av detta slag, häften som jag tillverkar på min lilla kopiator i det antal exemplar som efterfrågas. Kvaliteten på utförandet är inte hög men jag hoppas att läsarna ser mera till faktainnehållet.

Poststationerna behandlas i detta häfte i kronologisk ordning i förhållande till deras tillkomst. Åtskilliga har öppnats samtidigt. I sådana fall presenteras de sinsemellan i bokstavsordning. Förklaringar till terminologin och vissa milstolpar i postverkets utveckling finns i häftet "Guide för post- och samhällshistoria" (posthistorisk skriftserie nr 100).

Växjö i april 1993

Erik Lindgren

Byarum (1874-01-01--1880-03-31; 1894-11-12--1960-08-31)

I Skillingaryd inrättades redan den 15 juni 1861 en av vårt lands tidigaste poststationer. Vid myndigheternas ställningstagande till behovet av poststationer på olika håll förelåg också ett uttalande av sockenstämman med Byarums församling den 27 januari 1861. I protokollets femte paragraf hette det:

"Församlingen önskade att få en så kallad poststation i Byarum inrättad och uppgavs organisten A V Vigarde's hus såsom lämpligt härtill, enär det är beläget intill Byarums gästgivaregård, samt organisten A V Vigarde själv såsom en tjänlig man att med breven hava bestyr. Församlingen förmenade, att en sådan station för orten vore ytterst behöflig, emedan stor brevväxling förefinnes".

Vice pastorn i Tofteryd N J Sjöstrand gjorde den 28 januari 1861 en framställning till länsstyrelsen, som samtidigt fick behandla en ansökan från Skillingaryd om en poststation där. Kronofogden i Östbo härad, C F Hök i Vämamo, menade i ett yttrande över framställningen från Byarum "att för korrespondenter vore visserligen väl om i varje gård poststationer kunde inrättas, följaktligen jämväl i Byarum".

Sedan Hök i fortsättningen pekat på att behovet av en poststation i Skillingaryd var större, tog landskansliet ställning för denna ort och Byarum fick vid det tillfället inte någon poststation.

Men det gick bättre när postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen från och med 1874. Då inrättades en poststation vid Byarums kyrka med skolläraren Johan Ljungström som föreståndare. Hans årsarvode blev 100 kr och det höjdes efter ett år till 150 kr.

Halmstad-Jönköpings järnväg, som företaget hette under lång tid, var i slutet av 1870-talet på väg att få byggnationen nära sin fullbordad. Den 1 mars 1880 kunde på den näst ststa sträckan öppnas förenade post- och järnvägsstationer i Hörle, Vaggeryd och Lindefors. Avståndet mellan Vaggeryd och Byarum var så litet att man bedömde poststationen i Byarum som obehöflig. Den drogs helt enkelt in den 31 mars 1880. Ersättningen blev en gående lantbevbärare från Vaggeryd med en tur fram och åter varje onsdag och lördag.

När postmästare Janne Lagerström i Växjö den 19 december 1880 skrev sin rapport till poststyrelsen om de inspektionsresor han företagit i Jönköpings och Kronobergs län på poststyrelsens uppdrag, ansåg han att lantbrevbäringslinjen Vaggeryd-Byarum var överflödig. Poststyrelsen vidtog dock inte någon åtgärd på grund härav.

Drängen Gustaf Andersson var den förste lantbrevbäraren på linjen till Byarum. Hans ersättning var 50 öre per tur, fram och åter, dvs en krona i veckan. När han efter kort tid begärde höjning till kr 1.50, blev linjen utlyst ledig. I rädsla för att bli utslagen av någon konkurrent erbjöd sig Andersson då att fortsätta att fullgöra uppdraget för 50 öre per tur, något som poststyrelsen accepterade.

Det gick bättre när Andersson försökte ett år senare och i ett brev till poststyrelsen den 6 december 1881 kunde postinspektör Hugo Winroth konstatera att man hade gjort flera fruktlösa försök att få billigare beting. Med 1882 års ingång fick Andersson således 75 öre per fullgjord lantbrevbäringstur.

Av det föregående framgår att det var en järnväg som gjorde att poststationen i Byarum drogs in i samband med att lantbrevbäring inrättades dit. Men det var också en järnväg som bidrog till att Byarum åter skulle få en poststation.

Företaget Halmstad-Jönköpings järnväg ändrade efter det ursprungliga bolagets konkurs i januari 1885 namnet till Halmstad-Nässjö järnväg i juni 1885. Koncessionen för en anslutningsbana mellan Jönköping och Vaggeryd övertogs av Halmstad-Nässjö järnväg 1892 och den 35 km långa sträckan mellan Vaggeryd och Jönköpings hamn öppnades för allmän trafik den 12 november 1894. Även den togs i bruk för posttrafik och samma dag öppnades en förenad post- och järnvägsstation i Byarum med stationsföreståndaren Johan Albert Lindström som postansvarig. Han blev kvar på sin post i mer än ett kvarts sekel.

I oktober 1921 tog Carl Fredrik Lindgren över. Efter honom ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Byarum: Ruth Elisabeth Almqvist (1925-1929), Carl Johan Malmström (1929-1938), Elsa Anny M Pettersson (1938-1942), Karl Johan Gustafsson (1942-1957) och Sabina Johansson (1957-1959).

Därefter var befattningen vakant till poststationens indragning den 1 september 1960. Sabina hade fått förflyttning till Bratteborg och i väntan på omorganisation tillsattes ingen ordinarie innehavare. Under en övergångstid efter indragningen fanns ett postombud i Byarum (1 september 1960 - 31 december 1963). I dess datumstämpel var graverat VAGGERYD POB 1.

Med tillkomsten av den föreande post- och järnvägsstationen i Byarum upphörde lantbrevbäringen från Vaggeryd. Men Byarum skulle snart nog få en egen lantbrevbäringslinje. Efter utredning beslöt poststyrelsen den 14 maj 1901 att lantbrevbäring skulle anordnas med två turer i veckan fram och åter mellan Byarums poststation och Odaskog över Boda, Boarp och Uddebo. Snickaren Sven Johan Krantz från Bäckaskog i Boda fick kontrakt om denna linje som gav honom kr 1:25 i ersättning för varje tur fram och åter.

Kävsjö (1874-01-01--1902-12-22)

Ett exempel på hur enskilda personer kunnat medverka till att indragingsshotade poststationer fått vara kvar finner man i Kävsjö. När ansvaret för kronobrevbäringen överfördes på postverket inrättades den 1 januari 1874 en poststation i Kävsjö med skolläraren J A Bursell som föreståndare. Han fick 100 kr i årsarvode. Vid en följande översyn som ett led i en sparsamhetskampanj sänktes arvodet till 50 kr under hot om poststationens indragning.

Posten kom till Kävsjö med en nyinrättad skärpost från Skillingaryd genom Åkers socken fram till Kävsjö kyrka. Hemmansägaren Wilhelm Bengtsson i Häradsköp fick kontrakt om skjutsningen.

En översyn av 1874 års omorganisation gjordes efter att poststyrelsen utfärdat ett cirkulär den 27 september 1875 med vissa direktiv till postmästarna. På olika håll i landet blev resultatet att vissa poststationer dömdes ut, framför allt sådana som kostade väsentligt mera än vad som motsvarade de portoinkomster som de genererade. Var det så att de behövdes för kronobetjäningens postgång fick de ändå i många fall vara kvar. Det hände också, som i Kävsjö, att de fick vara kvar om föreståndarna gick med på sänkt avlöning eller om socknen bidrog till avlöningen.

Johannes Johannesson i Uppebo skrev till poststyrelsen den 9 december 1876, att han "hört berättas att det kommer att upphöra med en del mindre poststationer i anledning av förlust, men det vore stor skada för allmänheten att gå miste om en så god inrättning. Men enligt min åsikt skulle mycket kunna bidraga till nedsättande av postbefordran, om det utbjödes på entreprenadauktion vid alla poststationer".

Troligen var det inte bara omtanke om socknens poststation som föranledde Johannes att skriva. Varje kontant tillskott till hushållens kassor var värdefullt och kanske räknade han med att vid en entreprenadauktion kunna underbjuda Wilhelm Bengtsson, som då hade kontraktet om postskjutsen till Kävsjö. Postmyndigheterna å sin sida räknade med att minska postföringskostnaderna så mycket att det kunde gå att försvara poststationens bibehållande.

En tredje intressent, Anders Johan Isaksson, fick på något sätt veta, att Johannes hade erbjudit posten sina tjänster med vilja att ställa upp vid en entreprenadauktion och var inte sen att göra sammalunda. Han erbjöd sig att köra posten mellan Skillingaryd och Kävsjö för 80 öre per mil. Intresset föranledde en kungörelse i traktens kyrkor om att en entreprenadauktion skulle hållas i Skillingaryd den 28 februari 1877. Kronolänsman August Boberg avslutade det då hållna protokollet med följande rader:

"Efter flere bud och underbud stannade nuvarande postföraren W Bengtsson i Häradsköp för lägsta anbudet med en krona trettiosju öre för varje med post fullbordad färd. Vidare förekom icke".

Man kan föreställa sig Bengtssons förtret över att han nu måste förslå posten för betydligt lägre ersättning än den han haft tidigare. Inte oväntat begärde han redan i augusti samma år "förhöjning i skjutslegan från 1 krona 37 öre till 3 kronor per tur".

Det kunde postverket ju inte acceptera och följden blev en ny auktion den 28 september 1877.

Man måste fråga sig vad som hade hänt med Bengtssons medtävlare, för vid detta tillfälle stannade anbudet vid tre kronor, och det var Bengtssons eget. Men Johan Svensson i Bjömaryd, som var ordförande i Åkers kommunalstyrelse, ifrågasatte om allt hade gått rätt till. Han skrev tre dagar efter auktionen bland annat följande till poststyrelsen:

"Som denna auktion blivit utlyst endast fyra dagar före dess förrättande, var detta förhållande ej kommet till vars och ens kännedom, så att anbud ej kunde göras vid auktionstförrättningen".

Han avslutade med att erbjuda sig att fullgöra skjutsen för kr 2:67. Nu fick postmästare Paul Christoffer Billing i Jönköping poststyrelsens uppdrag att fråga Bengtsson om denne var beredd att sänka sina anspråk till samma belopp som Johan Svensson hade erbjudit sig att skjutsa posten för. Det var han och därmed fick han fortsätta att vara i postens tjänst. Det nya kontraktet upprättades att gälla till 1878 års slut.

När ännu en intressent, J P Jonasson i Stråkeved, den 10 december 1877 erbjöd sig att skjutsa posten för bara två kr per tur, fick han det svaret från poststyrelsen, att om han från år 1879 ville "övertaga samma postföring, förnyat anbud därå bör till Kungl. Generalpoststyrelsen avgivas före utgången av nästkommande augusti månad".

Så gick striden om extrainkomster för dem som hade tillgång till häst och vagn, men en följd var att poststationen i Kävsjö fick behållas. Inte ens införandet i Jönköpings län av lantbrevbäring 1879 tog död på den. Andra poststationer i närområdet ersattes med lantbrevbäring under loppet av 1879, t ex Tofteryd och Hagshult. Först med tillkomsten av järnvägen mellan Borås och Alvesta i december 1902 blev poststationen i Kävsjö indragen. I stället inrättades då en förenad post- och järnvägsstation i Hillerstorp.

Skolläraren Bursell hade 1892 efterträtt som poststationsföreståndare i Kävsjö av kollegan Frans Otto Slettengren. Denne fick frånträda sitt kontrakt, när lantpoststationen drogs in vid järnvägens tillkomst.

Åker (1874-01-01--79-03-31; 1880-12-01--1950-08-31)

Åkers församling var en av de många som fick en egen poststation, när ansvaret för kronobrevbäringen i Småland övertogs av postverket med 1874 års ingång. Organisten S J Svensson antogs till föreståndare. Han var inte nöjd med det arvode på 75 kr om året som hans avtal medgav och lyckades efter framställning till poststyrelsen den 23 november 1874 få det höjt till 100 kr.

Svenssons begäran i juli 1875 om att dessutom få ersättning av postmedel för "ved, ljus, papper, lack, sgelgarn, stämpelsvärta mm" blev dock avslagen, men ett drygt år innan poststationen drogs in, fick han årsarvodet höjt till 150 kr.

Poststationen drogs in den 31 mars 1879 och de som använt sig av den måste nu anlita postföraren när denne passerade Åker på vägen mellan Skillingaryd och Kävsjö. Något kommunombud var inte utsett för Åkers socken men J Johansson erbjöd sig i ett brev till poststyrelsen den 29 maj 1879 att "hålla postvakt". Han utbad sig en årslön på 25 kr och skrev att om hans anbud antogs, kunde man "vara lika tryggad att skicka värdeförsändelser med postföraren som när här var station".

Johanssons brev försågs den 3 juni 1879 med en påteckning i poststyrelsen om att förslaget inte ansågs kunna bifallas. Redan följande år kunde invånarna i Åker ändå glädja sig åt att få sin poststation tillbaka, men kvarnarna malde långsamt. Det tog nämligen nära nog ett helt år efter att postfrågan hade förts på tal vid en extra kommunalstämma den 28 december 1879 innan man kom till skott.

Under ärendets förberedelse frågade kronolänsmannen A Boberg om "Åkers församling finnes villig bidra för inrättande av ny poststation". Detta speglades i en protokollsanteckning under den extra kommunalstämman: "enär behovet av bidrag icke för församlingen är känt, stannade den i ovisshet huru mycket och på vad sätt ett sådant bidrag skulle bestämmas".

Efter diskussion om knappa medel på grund av att församlingen var "hårt tryckt i varjehanda skatteförhållanden" stannade man för att erbjuda "husrum för station" och hålla "väska med lås för postens förvarande under transport mellan Skillingaryd och Åker" samt att bidra med 25 kronor till föreståndarens lön.

I ett brev till poststyrelsen den 26 maj 1880 vidareförde landskansliet kommunalstämmans beslut, men i Stockholm förklarades "berörda framställning icke kunna vinna avseende, därest icke lämplig person åtager sig att förestå stationen mot ett årligt arvode från postverket av högst femtio kronor".

Nu hölls den 4 juli 1880 ännu en extra kommunalstämma i Åker, varvid protokollets enda paragraf uppgav att organisten S J Svensson ansågs lämplig till poststationsföreståndare "mot ett årligt lönetillskott från postverket av femtio kronor".

Därmed var formaliteterna klara och poststyrelsen beslöt att poststationen skulle återinrättas den 1 december 1880. Det framgår inte av handlingarna i postens arkiv hur mycket kommunens bidrag blev, men sannolikt blev Svensson långt ifrån överbetald.

I december 1882 tecknades ett kontrakt med organisten Karl Anders Andrén om att överta poststationen. Hans årsarvode blev oförändrat 50 kronor men detta byte av föreståndare hade föregåtts av ännu en indragningsprövning. Organisten Svensson hade nämligen redan den 22 april sagt upp sig villkorligt att gälla från 1882 års utgång "i den händelse ej Kungl.Generalpoststyrelsen finner skäligen tillåta poststationsarvodet med 100 kronor årligen". Vid en extra kommunalstämma i sockenstugan den 19 juni 1882 hade församlingen uttalat "att de icke tycka sig vilja göra något tillskott, då andra kommuner här i trakten icke äro förbundna med detsamma".

Frimärksförsäljningen i Åker under 1881 hade uppgått till kr 226:68 enligt den statistik som presenterades vid den följande utredningen. Poststyrelsen gick inte med på någon höjning av årsarvodet och Karl Andrén tillträdde på nyåret 1883 med den låga ersättningen, sedan landskansliet i ett brev till poststyrelsen den 28 november 1882 hade vitsordat att poststationen var "behövlig för tjänsteförsändelser och av nytta för allmänheten".

Poststationen flyttades till Andrén's bostad. Han fann sig länge i sin låga avlöning. I ett brev den 1 mars 1886 till poststyrelsen begärde han emellertid höjning till 120 kr. Han gjorde samtidigt en villkorlig uppsägning av sitt avtal. Kronofogden förklarade att det inte fanns någon lämplig person som var villig att åta sig befattningen med den låga årslönen. Därför fick Andrén den önskade höjningen.

På motsvarande sätt lyckades Andrén höja sitt årsarvode till 250 kr från den 1 juli 1891. Ett försök att få ännu bättre lön genom hans brev den 8 februari 1905 misslyckades, men med 1913 års ingång fick han ett personligt tilläggsarvode på 50 kr om året. Det hade han glädje av bara detta enda år, för från och med 1914 övertog handlanden Henning Gottfrid Johansson poststationen, nu med 280 kr i årsarvode.

Under drygt 36 år var Johansson ortens postchef och fick vid sin avgång 1950 ett s k årligt understöd på 1092 kr. Något ordnat pensionssystem fanns då ännu inte för de avtalsanställda i postverket.

Poststationen drogs in med augusti månads utgång 1950 och ett postombud svarade övergångsvis för närservice åt dem som inte kunde ha direktkontakt med lantbrevbäraren. I postombudets datumstämpel fanns gravyren SKILLINGARYD POB 1. Postombudet avvecklades den 13 maj 1958.

Vaggeryd (1880-03-01--1884-10-14; 1886-09-01--)
(Göttafors 1884-10-15--1886-08-31)

Efter hand som järnvägen från Halmstad över Värnamo och norrut växte vidare inrättades fler förenade post- och järnvägsstationer. Den dag då tågen började gå i allmän trafik på en nytillkommande delsträcka sammanföll inte alltid med den dag då post började expedieras i järnvägsstationen. "Födelsedagen" för poststationen i Vaggeryd blev den 1 mars 1880. Stinsen blev ansvarig för postservicen, i detta fall troligen Karl Artur Hjelmström.

Turena kring den första poststationen i Vaggeryd verkar förbryllande när man söker i de gamla dokumenten. Ett brev från Halmstad-Jönköpings Järnvägs AB den 19 september 1884 till poststyrelsen meddelar "att från och med den 15 nästa oktober stationen i Vaggeryd kommer att upphöra samt station vid Göttafors i stället inrättas".

Utan att ange personnamnet anmälde postinspektören i Malmö den 8 oktober 1884 till poststyrelsen "att samma person som för närvarande förestår poststationen i Vaggeryd kommer att sköta den i Göttafors". Här torde man ha syftat på Karl Artur Hjelmström, som emellertid avlöstes den 1 april 1885 av Carl Gustaf R Thelander.

Med det nya namnet på stationen fick denne inte stämpla post så särskilt länge, för efter mindre än två år kom det ett brev till postinspektionen, daterat den 11 augusti 1886 och med följande inledning:

"Sedan stationsbyggnader numera blivit uppförda vid Vaggeryd, ej fullt en kilometer norr om Göttafors station, kommer i anledning härav sistnämnda station att indragas från och med den 1 nästkommande september, då samma dag stationen Vaggeryd öppnas för allmän trafik".

Stinsen Johan Edvard Wilhelmsson tog över ansvaret för posten vid flyttningen till den nya stationsbyggnaden 1886-1889, följd av Axel Hjalmar Lindroth (1889-1890), Adolf Kuylenstjerna (1890-1894), F A H Östberg (1894-1904) och Ivar Alrik Hultin (1904-1907). Därefter ansvarade Amandus Lindahl för posten under en tioårsperiod.

När Axel Sterner tog över den 1 juni 1916 blev det bara för en kortare period som både stins och postchef. Äktenskapet mellan järnväg och post upplöstes nämligen den 1 augusti 1919 och nu blev Axels hustru Jenny Sterner poststationsföreståndare. Poststationen inrymdes då i Grants hotell men flyttades 1922 till Linnégatan och sex år senare tvärs över gatan till en fastighet i hörnet mellan Linnégatan och Östergatan.

Efter Jenny Sterners död i januari 1929 övertogs poststationen av Sven Mikael Sterner. Han fick fortsätta att vara chef när poststationen statushöjdes till postexpedition den 1 april 1939 och han blev kvar till sin pensionering. Erik Elfving utnämndes på chefsstolen 1965 och med 1981 års ingång var det Bengt Sandahl som tog på sig ansvaret för postservice till drygt 2300 hushåll med postadress Vaggeryd.

Vaggeryds municipalstämman gjorde år 1918 en framställning om att få byta ut poststationen i Vaggeryd mot ett postkontor, d v s en självständig förvaltningsenhet med underlydande poststationer. Postdirektör D Broberg uttalade sig bl a på följande sätt i sitt remissyttrande under utredningen:

"Ett postkontor i Vaggeryd skulle kunna bli en synnerligen lämplig samlingspunkt för ej så få poststationer, nämligen alla poststationerna å sträckorna Vaggeryd-Jönköping, Vaggeryd-Nässjö och Vaggeryd-Värnamo jämte de lantpoststationer som ha sin post över dessa järnvägsstationer. Samtliga dessa poststationer äro 16 till antalet, nämligen poststationerna i Bondstorp, Bratteborg, Byarum, Ekeryd, Fredriksdal, Fryele, Hovslätt, Hok, Hörle, Klevshult, Malmbäck, Månsarp, Norrahammar, Skillingaryd, Smålands Taberg och Åker.

Härtill skulle komma två postföringslinjer, nämligen Månsarp-Bondstorp och Hörle-Fryele samt åtta lantbrevbäringslinjer, nämligen Byarum - Odaskog, Fryele - Björkefors - Fryele, Hok - Norra Hubbestad, Klevshult - Häradsö - Klevshult, Klevshult - Torrmyran - Klevshult, Malmbäck - Barkansjö - Malmbäck, Skillingaryd - Tofteryd och Skillingaryd - Åker.

Ett postkontor i Vaggeryd finge sålunda ett ganska betydande verksamhetsområde på samma gång postkontoren i Jönköping och i synnerhet Nässjö skulle vinna en högst avsevärd lättnad i arbetet."

Med ytterligare argument tillstyrkte postdirektören utbyte av poststationen i Vaggeryd mot ett postkontor. Vid föredragning den 6 april 1918 ansåg poststyrelsen emellertid "förevarande framställning icke böra för närvarande föranleda åtgärd".

Klevshult (1885-01-01--1968-05-11)

Trafikchefen vid Halmstad-Jönköpings järnväg fick i november 1884 ett brev från postinspektör Hugo Winroth i Malmö med tack för informationen om att en järnvägsstation hade inrättats i Klevshult. Den informationen hade också innehållit en antydning om att invånarna i trakten önskade en poststation. Nu uppgav Winroth att "bästa sättet att erhålla denna önskan uppfylld torde vara om respektive korrespondenter hos Kungl.Generalpoststyrelsen petitionerar om att erhålla poststation inrättad vid järnvägsstationen i Klevshult".

Nog kunde byråkraterna vända till det, även språkligt. Men det dröjde inte länge förrän klevshultsborna tog sig samman och skrev en petition. Nämndemannen och ledamoten i Östbo härads ägodelningsrätt förde pennen. Han menade att genom en poststation i Klevshult skulle stora fördelar beredas korrespondenterna inte bara inom Åkers socken utan också i de angränsande socknarna Kävsjö, Hagshult och Fryele, "vilka fördelar komma att tillskynda postverket inkomster".

Kyrkoherden i Åkers och Kävsjö församlingars pastorat förordade framställningen med en samtidig anhållan att "Åkers och Kävsjö poststationer måtte på samma villkor som förut bibehållas". Dena önskan förstärktes i ett separat brev, i vilket kyrkoherden också föreslog att kärmposten från Kävsjö och Åker skulle gå till Klevshult i stället för Skillingaryd. Han ansåg sig därigenom ha visat "en öppen blick för alla deras fördel som mer eller mindre beröras av denna i postväg viktiga reform, vilken ingalunda hör till det onyttiga skapandet och omskaspadet på vår tid".

Med förslaget om att låta Klevshult bli centralpunkt för postföringen väckte kyrkoherden många känslor till liv redan innan den påtänkta poststationen inrättades. Detta skulle senare resultera i stor oenighet om hur postgången egentligen skulle vara för det gemensamma bästa.

Poststyrelsen tog vid behandling av frågan om en poststation i Klevshult inte ställning till någon eventuellt ändrad postföring. Kort och gott beslöts vid föredragning den 5 december 1884, att en förenad post- och järnvägsstation skulle öppnas i Klevshult med 1885 års ingång. De tåg som hade med sig postkupéexpeditionen nr LV, som beteckningen var på den tiden, stannade inte i Klevshult enligt tidtabellen. Denna hade en fotnot med uppgiften att tågen "passera i så sakta fart poststationerna i Klevshult, Kärda, Bredaryd, Fröslida och Sperlingsholm, att postutväxling kan äga rum mellan dem och postkupéexpeditionen nr LV". Sådan postutväxlingsform vore otänkbar i våra dagar men inte sällan anlitad på den tiden. Det förekom också kastpost när tåget inte gick tillräckligt sakta för att möjliggöra utväxling i båda riktningarna.

Som ansvarig för poststationen i Klevshult utsågs stinsen. Jag har inte funnit någon uppgift om vem som hade det ansvaret år 1885, men tio år senare tillträdde Anders Sixten Johansson. Han fanns på plats i drygt tio år. Därefter har följande järnvägsanställda haft ansvar för postservicen i Klevshult: Johan Gunnar Andrén

(1906-1925), Gustaf Olof Pontus Widesheim (1925-1931), Johan Oskar Carlsson (1931-1937), Jacob Gunnar Leopold Abrahamsson (1937-1952), Carl Albin Larsson (1952-1956), Olov Göthe Jansson (1956-1963) och Anders Erik Oskar Blomberg (1963-1968). Poststationen avvecklades i samband med att postverket införde en helt ny sorterings- och transportorganisation den 12 maj 1968.

Bratteborg (1894-11-12--1966-09-30)

I ett brev till poststyrelsen den 25 november 1893 anmälde postinspektören i östra distriktet en från Halmstad-Nässjö järnväg erhållen uppgift att sträckan Jönköping-Vaggeryd var avsedd att öppnas för allmän trafik den 1 oktober 1894. Dagen för omorganisationen blev något försenad, men den 9 november 1894 telegraferade järnvägens trafikchef till poststyrelsen ett besked om att järnvägen skulle öppnas för trafik måndagen den 12 november.

En av de stationer som öppnades vid den nya järnvägssträckan var Bratteborg. Där blev stinsen Axel Fredrik Gyllenholm ansvarig för posten från starten den 12 november 1894. Han förordnades till föreståndare för poststationen i Kärda den 1 november 1898 och Johan Alfred Lindén efterträdde honom under den närmast följande tiden. Efter denne ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Bratteborg: Erik Frithiof Eriksson (1900-1904), Carl Johan Malmström (1904-1930), David Edvard Almqvist (1930-1934), Hilding Alfred Wallander (1934-1937), Carl Birger Bengtsson (1937-1941), Johan Fritjof Heimer Blixt (1941-1942), Carl Gustaf Harald Franzén (1942-1946), Sven Elis Harald Wallén (1946-1951), Klas Ivar Helmer Thor (1951-1959), Dagny Anne-Marie Carlsson (1959), Sabina Johansson (1959-1965) och Ingrid Gustavsson (1965-1966) samt som vikarie under tre månader av 1966 Siv Karlsson.

Poststationen ersattes vid oktober månads ingång 1966 med lantbrevbäring från Vaggeryd. Omläggningen medförde förbättring för de kunder som redan förut varit betjänade med lantbrevbäring. De noterade t ex att tidningen Värnamo Nyheter nu kom dem till handa på utgivningsdagen, medan de tidigare fått vänta med att läsa den till dagen efter. Däremot kände företrädare för de 29 hushåll, som kunnat hämta och lämna posten i Bratteborgs stationshus, viss saknad av att boxanläggningen inte längre kunde användas. Men också de kom snart nog underfund med lantbrevbäringens fördelar.

Ekeryd (1896-01-01--1966-09-30)

Födelsedagen för en förenad post- och järnvägsstation är ofta ett datum som inte sammanfaller med månadsskiften. Det hänger samman med att postverket gärna lät öppna poststationer i järnvägens stationshus från den dag då järnvägen togs i bruk för allmän trafik, något som sällan inträffade från första dagen i en månad.

Poststationen i Ekeryd är ett av många undantag. Den öppnades den 1 januari 1896 mer än ett år efter att tågen börjat gå på järnvägen Jönköping-Vaggeryd. I ett brev till poststyrelsen den 26 november 1894, bara två veckor efter att traktens invånare fått uppleva nyheten med tågtrafik, skrev folkskolläraren Sven Svensson i Ekeryd tillsammans med järnvägens stationsföreståndare S Wahlquist bl a följande:

"Då Halmstad - Nässjö järnvägar öppnat trafikstation vid Ekeryd men Kungl. Styrelsen ej funnit skäl att där inrätta post, så få vi fästa uppmärksamhet på att stora olägenheter därigenom ådrages oss. Då vi naturligtvis hava en lätt och ständig förbindelse med denna station men icke där kunna erhålla vår post utan måste hava särskilda bud efter densamma vid Bratteborg eller Måsarps stationer, så uppstår därigenom stora obehag och kostnader".

Trots tillstyrkan av postmästare J A Olsson i Jönköping fann poststyrelsen vid föredragning den 29 januari 1895 inte skäl att lämna bifall till den i brevet gjorda framställningen om en poststation i Ekeryd. Frågan togs upp i ett nytt brev av Sven Svensson den 19 november 1895. Han berättade bland annat att han var kommissionär för Klereford Bolag i Bankeryd. Andra personer i trakten av Ekeryd kom med tunga argument. Halmstad-Nässjö järnvägsaktiebolag hade å sin sida intet emot att "tillförbinda stationsföreståndaren att jämväl förestå poststation och postsparbankskontor i Ekeryd". Efter ännu en tillstyrkan av postmästare J A Olsson beslöt poststyrelsen den 10 december 1895 att poststationen skulle öppnas vid följande års början.

Svante Wahlquist fick därmed ansvara för både järnväg och post. Han efterträddes 1910 av Sven Johan Walfrid Ekblom under en femårsperiod. Därefter har följande järnvägsanställda ansvarat för posten i Ekeryd: Carl Martin Larsson (1915-1923), Gustaf Olof Pontus Widesheim (1923), Erik Wilmer Ekholmer (1923-1925), Ragnar Folke Lindh (1925), Amanda Fast (1925-1943) och Sally Karlson (1943-1966).

Sally fick vara med om att poststationen skildes från järnvägen den 1 juli 1957. Då slopades järnvägens bemanning i Ekeryd, men poststationen var kvar till glädje för befolkningen med två timmars öppethållande om dagen. Skolan var redan nerlagd och barnen gjorde sina lärospån i Byarum. Poststationen upphörde med september månads utgång 1966 och de 31 hushåll som under dess sista tid hämtat post i boxar blev anknutna till lantbrevbäring från Vaggeryd.

Ekeryd var en av de fyra poststationer i Jönköpings län som var ifrågasatta till indragning redan under depressionsåren i början av 1930-talet. Poststyrelsen hade då från postdirektionerna infordrat yttranden om någon av de poststationer, som hade en årlig frimärksförsäljning av högst 500 kronor, ansågs bära bibehållas, dras in eller

bytas ut mot stationära lantbrevbäringar. Det visade sig efter undersökning att poststationen i Ekeryd tillhörde den lägsta klassen och hade mycket ringa frimärksförsäljning. Ändå var det i dåvarande situation inte lönsamt att byta ut poststationen mot någon annan anordning.

Övriga poststationer i Jönköpings län som prövades av samma skäl var de i Bosebo, Skurugata och Hädinge. I boken "På post i Norra Småland" berättas hur poststationen i Skurugata var en av de mycket få poststationer som ersattes med stationär lantbrevbäring (postombud) som en följd av sparsamhetskampanjen under depressionstiden.

Hillerstorp (1902-12-23--)

Ett digert ärende i poststyrelsens arkiv omfattar turerna kring hur postnätet skulle omorganiseras när järnvägen mellan Borås och Alvesta togs i bruk för allmän trafik. Utmed den 149 km långa järnvägen öppnades inte mindre än 16 förenade post- och järnvägsstationer den 23 december 1902. Två av dem hamnade inom Kävsjö socken, Hillerstorp och Hädinge. I samband därmed drogs lantpoststationen i Kävsjö in. Elva av de nya järnvägsstationerna hade funnits tidigare såsom poststationer belägna vid landsväg. Kävsjö ersattes sålunda med Hillerstorp. De enda verkliga nytillskotten i poststationsfloran med järnvägens tillkomst utan hänsyn tagen till ändrade namn var Brandsmo, Grimsås, Hestra, Hädinge och Horda.

Borås-Alvesta järnväg med signaturen BAJ fick koncession den 31 december 1897 för sträckan Borås nedre - Alvesta. Vid senare tillfällen fick företaget också koncession för tre bibanor, som vi lämnar därhän i detta sammanhang.

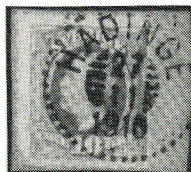
Till föreståndare för den förenade post- och järnvägsstationen i Hillerstorp antogs vid dess öppnande den 23 december 1902 Axel Bengtsson med 240 kr i årslön för själva postsysslan. Hans försök i april 1904 att få högre postarvode vann inte poststyrelsens bifall sedan postinspektionen avstyrkt det. Så småningom hade han framgång och när han avgick med pension den 1 april 1929 hade han kommit upp i en årslön från posten på 1914 kronor.

Bengtssons efterträdare Carl Ferdinand Bergkvist tjänstgjorde bara drygt sex år i Hillerstorp och avlöstes den 1 oktober 1935 av Nils Ture Stensson. Med 1941 års ingång blev Gunnar Walfrid Åsberg föreståndare under en tioårsperiod och efter denne ansvarade följande järnvägsmän för posten: Sven Rudolf Simeon Ekblom (1951-1955), Nils Arne Sterner (1955-1964) och Johan David Einar Danielsson (1964-1972).

Den 1 november 1972 skildes poststationen från järnvägen och blev samtidigt stathöjd till postexpedition. Därmed upphörde en av landets sista förenade post- och järnvägsstationer. Enstaka sådana hade funnits sedan 1862 och väldigt många sedan den 16 februari 1863 efter en generell överenskommelse mellan postverket och statens järnvägstrafik, en överenskommelse som efter hand också träffades med privata järnvägar.

Postexpeditionen i Hillerstorp flyttades till nya lokaler vid Betaniakyrkan. Chefsbefattningen uppehölls under en lång tid på vakans av Ingemar Kask och med 1974 års ingång tillsattes Reine Gustafsson. Han efterträddes den 1 september 1986 av Norunn Möller, som fick ta ansvar för postdistributionen till omkring 1300 hushåll inklusive dem vid lantbrevbäringslinjerna till Kulltorp och Marieholmsbruk. De båda sistnämnda orterna har haft egna poststationer, om vilka berättas i böckerna "Kommunikation i Västbo" resp "På post i Mo härad".

Över Hillerstorp expedierades posten till och från postombudet i Hädinge, vilket fanns under en övergångstid på drygt sex år efter indragningen av den förenade post- och järnvägsstationen i Hädinge.

Hädinge (1902-12-23--1950-03-31)

När järnvägen Borås-Alvesta öppnades för allmän trafik den 23 december 1901, inrättades en poststation i järnvägsstationen i Hädinge. Stationsföreståndaren Oskar Wilhelm Gustafsson fick ansvara för samhällets postservice med 180 kr i årsarvode för denne del av arbetet. Han följdes i mars 1904 av August Wilhelm Jonsson.

Denne flyttade till Hjortsberga efter 30 år, varefter följande ordinarie järnvägsanställda har ansvarat för posten i Hädinge: Monika Boström (1934-1938), Märta Boström (1938-1942 och 1943-1950) samt J D E Danielsson (1942-1943).

Poststationen drogs in med mars månads utgång 1950. I stället organiserades ett postombud, vars datumstämpel fick gravyren HILLERSTORP POB I. Som framgår av den beteckningen expedierades posten till Hädinge över poststationen i Hillerstorp.

Märta Boström som var poststationsföreståndare vid omorganisationen, fick genom giftermål efternamnet Petersson och ansvarade för postombudet samtidigt som hon var platsvakt åt SJ. Bevakningen vid hållplatsen drogs in, när vägsignalanläggningen blev färdig under februari 1955. Under den tid som då återstod innan postombudet kunde avvecklas, var fru Petersson direktanställd av postverket med expedition i hållplatsens utrymme.

Hädinge var en av de 23 poststationer i östra postdistriktet som vid en lönsamhetsundersökning 1932 befanns ha en frimärksförsäljning som understeg 500 kronor om året. Den var därför indragningshotad men blev inte föremål för någon omorganisation vid det tillfället. Det kunde annars ha varit tänkbart att redan då byta ut poststationen mot ett postombud. Denna organisationsform, ursprungligen kallad stationär lantbrevbärare, hade då funnits i några år. Mera om lönsamhetsundersökningen 1932 finns att läsa i avsnittet om Ekeryd.

Litteratur om svensk post- och samhällshistoria

Denna sammanställning är en förteckning över alla tillgängliga publikationer i skriftserien om svensk posthistoria. Rekvisitioner skickas till Förlaget på post, Box 222, 351 05 VÄXJÖ. Det går också bra att ringa in beställningar till tel 0470-19354.

Publikationsnummer samt bok- eller häftestitel	län	Pris kr
1. Posthistoria från Ljungby kommun	G	60
2. Kommunikation i gränsbygd (södra Sunnerbo härad)	G	80
3. Kommunikation i Västbo	F	80
4. Kommunikation i Allbo	G	80
5. Hembygdens postarkiv (utgången, ersatt med häfte 100)	alla	
6. Kommunikation i Kinnevald	G	60
7. Posten i samhället. Skildringar från fyra sekler	alla	140
8. Kongaposten	G	70
9. Berättelser från glesbygd (Uppvidinge härad)	G	70
10. Mitt i Småland (Norrvidinge härad)	G	60
11. På post i Mo härad	F	60
12. Posten i Njudung (Västra och Östra härad)	F	70
13. Humlegubbar (Udda utveckling för posten i skilda delar av Sverige)	alla	70
14. Tunalänspost	H	40
15. På post i Norra Småland (Norra och Södra Vedbo härader)	F	70
31. Posthistoria från Forsheda	F	15
32. Posthistoria från Kåkindis härad	R	25
33. Kortlivade postnamn i Örebro län	T	25
34. Posten vid Nora-Karlskoga och Vikern-Möckelns järnvägar	T	25
35. Posten vid järnvägarna Strömtorp-Otterbäcken och Gullspång-Torved	T R	20
36. Posten vid järnvägen Hässleholm-Kristianstad	L	20
37. Posten vid järnvägen Hässleholm-Veinge	L	25
38. Posten vid järnvägen Eslöv-Kristianstad	L M	25
39. Posten vid järnvägen Kristianstad-Brösarp	L	20
40. Posten vid järnvägen Lund-Harlösa	M	20
41. Posten vid järnvägen Ystad - Sankt Olof	L	25
42. Posten vid järnvägen Brösarp-Ystad	L	20
43. Litet om posten vid Inlandsbanan	6 län	25
44. Något om posten i Handbörds härad	H	20
45. Något om posten i Norra Möre	H	25
46. Posten vid järnvägen Norrköping-Arkösund	E	25
47. Glimtar från posten i Södra Möckleby (Degerhamn)	H	15
48. Posthistoria från Jula-trakten	R	20
49. Posthistoria från Vedens härad	P	20
50. Posten vid Krösnanbanan	G K	25
51. Posthistoria från Ronneby	K	20
52. Om posten vid Blekinge kustbana	K	30
53. Posthistoria från Rognäs	BD	15
54. När posten kom till Amemark	BD	15

Publikationsnummer och häftestitel	län	Pris kr
55. Posthistoria från Vargbacken	BD	15
56. Posten vid järnvägen Dalby-Bjärsjölagård	M	20
57. Posthistoria från Helgebodafors	S	15
58. Posthistoria från Kållands härad	R	20
59. Posthistoria från Karlsborgs kommun	R	20
60. Posthistoria från Kinne härad	R	20
61. Glimtar från posten i Väskinde	I	15
62. Posthistoria från Barne härad	R	20
63. Posthistoria från Åse härad	R	25
64. Posthistoria från Laske härad	R	25
65. Posthistoria från Frökinds härad	R	25
66. Posthistoria från Gudhems härad	R	40
67. Om post i Skövde kommuns landsbygd	R	20
68. Posthistoria från Töreboda kommun	R	30
69. Posthistoria från Gullspångs kommun	R	25
70. Posthistoria från en del av Mariestads kommuns landsbygd	R	20
71. Posthistoria från Ransbergs socken i Västergötland	R	20
72. Posthistoriska glimtar från Lunds kommun	M	40
73. Posthistoria från Tofteryds socken	F	20
74. Något om posten i Gärdslösa-trakten	H	20
75. Posthistoria från Valla socken på Tjörn i Bohuslän	O	15
76. Något om kortlivad post i Halland	N	40
77. Posthistoria från Asarums socken	K	25
78. Posthistoria från Sölvesborgs kommun	K	25
79. Posthistoria från Blekingekusten	K	25
80. Posthistoria från Fridlevstad, Hjortsberga, Ringamåla, Sillhövda & Ölgehult	K	20
81. Kortlivade postnamn i Uppland	B C	40
82. Kortlivade postnamn i Västmanland	U	25
83. Några kortlivade postnamn i Östergötland	E	30
84. Poststationer vid Nordvästra Stambanan	T S	20
85. Kortlivad skånsk post, del 1, Malmöhus län	M	30
86. Kortlivad skånsk post, del 2, Kristianstads län	L	30
87. Posthistoria från Villands härad	L	30
88. Posthistoria från Möklinta socken och järnvägen Sala - Krylbo	U W	30
89. Kortlivade postnamn i Gävleborgs län	X W	30
90. Kortlivade postnamn i Kopparbergs län	W	20
91. Kortlivade postnamn i Jämtlands län	Z	25
92. Kortlivade postnamn i norra Sverige	Y A C B D	25
93. Posthistoria från Inlands Nordre härad	O	25
94. Posthistoria från Inlands Södre härad	O	20
95. Posthistoria från Tunge härad	O	20
96. Posthistoria från Lane härad	O	20
97. Posthistoria från Tanums härad	O	20
98. Posthistoria från Bullarens och Sörbygdens härader	O	20

Publikationsnummer och häftestitel	län	Pris kr
99. Posthistoria från Kville härad	O	25
100. Guide för post- och samhällshistoria från mer än 2000 orter		25
101. Något om posten vid järnvägen Tingsryd - Bredåkra	K	25
102. Något om posten i Råå	M	20
103. Posthistoria från Rydaholms socken	F	20
104. Anteckningar om posten i Tving	K	20
105. Om posten i trakten av Synnerby	R	20
106. Om posten i Sexdrega pastorat	P	25
107. Något om posten i Listerby socken	K	15
108. Om posten i södra Kind	P	25
109. Om posten i Madesjö	H	20
110. Om posten i Västra Eds pastorat	H	20
111. Om posten i Gärdserums pastorat	H	20
112. Om posten i Gamleby och Överums pastorat	H	25
113. Posten vid järnvägen Malmö - Genarp	M	20
114. Posten vid järnvägen Limmared - Holsljunga	P	25
115. Om posten i Svenljunga pastorat	P	25
116. Om posten i Kind vid gränsen till Småland	P	20
117. Om posten i Olofströms kommun	K	40
118. Om posten vid Västra Centralbanan	R P F	40
119. Posten i trakten av Kvänum	R	20
120. Om posten i Bjuvs kommun	M	20
121. Posten i tre västgörasocknar Varola Vårsås Mofälla	R	20
122. Om posten i Fröjereds pastorat	R	20
123. Poststationer vid järnvägen Uddevalla - Herrljunga	O P R	20
124. I Sydost, posthistoria från Östra härad i Blekinge	K	40
125. Om posten i Hällaryds pastorat	K	20
126. Posten vid smalspåret (Växjö - Västervik)	H G	40
127. Posthistoria från Söderåkra	H	20
128. Posten i Arby pastorat	H	20
129. Posten i Vintrosa pastorat	T	20
130. Posten i Högsby pastorat	H	20
131. Posten i Höks härad	N	25
132. Landsbygdspost i Skara kommun	R	20
133. Posthistoria från Ore socken	W	15
134. Aspelandspost	H	30
135. Poststationer vid järnvägen Bränninge - Väderstad	E	20
136. Om post i Ovanåkers kommun	X	25
137. Om posten i Hästveda och Stoby pastorat	L	20
138. Posthistoria från Förslövs och Hjälmarps pastorat	L	15
139. Posten vid järnvägen Norrköping - Valdemarsvik	E	15
140. Posthistoria från Vilske härad	R	20
141. Om post vid järnvägen Jönköping - Gripenberg	F	15
142. Posthistoria från Alingsås kommun	P	30
143. Posthistoria från Bollebygds härad	P	20